

Круш П.В.

к.е.н., професор ФММ НТУУ «КПІ»

Богданович Л.Е.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

В статті розглянуто теоретичні засади управління витратами підприємств в перехідній економіці. Проаналізовано традиційні та новітні методи управління витратами підприємства, а також встановлено, що вибір методу управління витратами для підприємств має бути індивідуальним. Виділені основні пріоритетні напрями управління витратами та ефективність їх застосування.

Ключові слова: витрати; управління витратами; методи управління витратами.

Постановка проблеми. В сучасних умовах ринку підвищення конкурентоспроможності та ефективної діяльності вітчизняних підприємств змушує до пошуку ефективних методів управління господарською діяльністю. Одним із таких напрямів є ефективне управління витратами підприємства.

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат за їх видами, місцями та носіями, постійного контролю рівня витрачання ресурсів і стимулювання економії. Встановлено, що від рівня операційних витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Тому управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства [8, с. 22].

Актуальність проблеми впливає з вміння ефективно управляти витратами та отримувати від них максимальний результат, що є вирішальним чинником стабільності функціонування підприємства в ринкових умовах господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних засад і розробкою методичних підходів до управління витратами займалися як вітчизняні, так і зарубіжні фахівці: Д. Друрі, М. Портер, О.Ф. Аксененко, С.Ф. Голов, І.Є. Давидович, С.А. Котляров, П.С. Безруких, В.Ф. Палій, М.Г. Чумаченко, Т.П. Карпова та ін.

Мета. Проаналізувати та обґрунтувати теоретичні та методичні засади управління витратами підприємств в сучасних умовах, а також виділити найбільш ефективні напрями управління витратами.

Виклад основного матеріалу. Діяльність підприємства постійно супроводжується витратами як на виробництво продукції (робіт, послуг), так і на її (їх) реалізацію. Відповідно до П(С)БО 16 витрати – це

зменшення економічних вигод у вигляді надходження активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок вилучення внесків власників) [1]. Витрати являються собівартістю продукції, і відповідно чим вони менші, тим нижча і собівартість, тому наразі товаровиробники прагнуть до зниження витрат, оскільки це дозволяє отримувати більші прибутки, виробляти конкурентоспроможну продукцію та ефективно вести свою діяльність.

Для того, щоб знижувати витрати, на підприємстві має бути запроваджена якісна система управління витратами, яка дозволить відстежувати кількість понесених витрат на кожній ділянці виробництва та реалізації продукції чи надання послуг.

Вивчення різних джерел економічної літератури показує, що при роз'ясненні такої категорії як «управління витратами» сутність її розкривається по-різному.

Наприклад, за І.Є. Давидовичем управління витратами – це «динамічний процес, який включає управлінські дії, мета яких полягає у досягненні високого економічного результату діяльності підприємства через виконання всіх функцій, які властиві управлінню будь-яким об'єктом» [3].

За Т.П. Карповою «процес управління витратами ... передбачає вирішення питань формування витрат виробництва і собівартості як окремих видів продукції, так і по всій їх сукупності, встановлення продажних цін по кожному виробу і визначення їх рентабельності, виявлення і практичне використання резервів економії витрат і зниження собівартості, здійснення контролю за станом і характером змін фактичної собівартості і величини витрат у порівнянні з плановими показниками, затвердженими підприємством, і в динаміці» [4].

За С.Ф. Головим це «специфічна функція управління, яка забезпечує планування, організацію, мотивацію, контроль та регулювання витрат діяльності; принципово нова система, яка дає змогу чітко відстежувати, аналізувати й контролювати витрати» [7].

Попов О.С. зауважує: управління витратами – це розробка і реалізація управлінських впливів, заснованих на використанні економічних законів щодо формування та регулювання витрат підприємства відповідно до його стратегічних і поточних цілей [5, с.736].

Отже, при трактуванні поняття домінує процесний та системний підходи, оскільки управління витратами являє собою певний процес формування витрат, а також систему організаційного та функціонального забезпечення, яка відповідатиме за створення центрів відповідальності, встановлення відповідальних осіб, розробку рішень, їх реалізацію, облік, контроль та ін.

В економічній науці використовуються різноманітні методи управління витратами. До таких методів слід віднести: директ-костинг, стандарт-кост, таргет-костинг, абзорпшн-костинг, кайзен-костинг, СVP-

аналіз, кост-кілінг, бенчмаркінг витрат, LCC-аналіз, метод EVA, метод ABC та ін. Розглянемо найпоширеніші з них.

Стандарт-кост застосовується для кожного виду витрат, за допомогою якого формується повна собівартість. Даний метод дозволяє контролювати витрати ресурсів за нормами та відхиленнями від норм, а також проводити аналіз. Однак даний метод може мати велику кількість помилок, чим більше видів продукції і центрів витрат, тим менш точним стає розрахунок повної собівартості.

Директ-костинг не формує повної собівартості, оскільки постійні накладні витрати відносять на рахунок прибутків і збитків у тому періоді, коли виникли. Відображенню та аналізу підлягають лише змінні витрати. Інформація, яку отримують у даній системі управління витратами, дає можливість знаходити найбільш вигідні комбінації ціни і обсягу, проводити ефективну політику цін, обчислювати точку беззбитковості і досліджувати можливості сегменту ринку [6].

Таргет-костинг дозволяє на основі заданої ціни реалізації виробу й бажаної величини прибутку встановити цільову собівартість. Забезпечує цільову собівартість на стадії планування продукції. Є інструментом стратегічного управління витратами [2].

За допомогою бенчмаркінгу витрат здійснюють порівняння стану управління витратами на підприємстві з підприємством-лідером для подальшого прийняття ефективних рішень в управління витратами.

Кайзен-костинг являє собою процес поступового зниження витрат на етапі виробництва, у результаті якого може бути досягнуто необхідний рівень собівартості задля забезпечення прибутковості виробництва.

За методом ABC діяльність підприємства розглядається як процеси, за якими здійснюються витрати ресурсного потенціалу. Перевагами даного методу є підвищення обґрунтованості віднесення накладних витрат на конкретний продукт; точніше калькулювання собівартості; забезпечення взаємозв'язку отриманої інформації з процесом формування витрат.

Останнім часом набули широкого використання нові методи, такі як LCC-аналіз та метод EVA. LCC-аналіз визначає витрати на виробництво і реалізацію впродовж усього життєвого циклу товару, а далі витрати зіставляються з відповідними доходами. Застосовується у стратегічному управлінні витратами. Метод EVA дає можливість прив'язати створення вартості до певних груп робітників або підрозділів і так отримувати критерій для диференційованої винагороди за виконану роботу на підприємстві [6].

Можна навести й інші методи управління витратами, однак наразі підприємствами застосовуються більш традиційні і перевірені методи.

На нашу думку, вибір методу управління витратами підприємства має бути індивідуальним щодо кожного з них, оскільки для обрання найкращого методу управління витратами необхідно проводити глибокі дослідження по підприємству з усіх питань його функціонування, а також для того, щоб створена система управління витратами на підприємстві

вирішувала проблему мінімізації витрат та ефективності господарювання підприємств. Варто зазначити, що найбільш ефективним методом управління витратами є комбінована система методів, тобто разом з традиційними методами (директ-костинг, стандарт-костинг, метод АВС) потрібно застосовувати нові методи, оскільки вони більше орієнтовані на сучасні умови функціонування підприємств. Наприклад, спільне використання методу АВС разом із аналізом ЛСС дасть можливість управлінському персоналу отримувати достатню кількість інформації для операційного і стратегічного управління та дасть найбільший ефект у досягненні цілей підприємства.

Висновки. Витрати підприємства є показником ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств, тому політика управління витратами має бути максимально дієвою та результативною.

Управління витратами на підприємстві можна визначити як процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження.

Політику управління витратами проводять за допомогою різних методів. Сучасні методи управління витратами характеризуються різноманітністю, оскільки на підприємстві можна застосовувати одночасно декілька методик, в тому числі існуючі методики можна застосовувати і у межах галузей. Тобто в даний час управління витратами широко розвинене і поширюється на всі види існуючих та можливих витрат, які виникають або можуть виникнути під час діяльності підприємства.

Однак, вибір методу управління витратами підприємства має базуватися на індивідуальному підході з урахуванням галузевих особливостей, організаційної структури і масштабності підприємства. Подальші дослідження мають бути направлені на створення комплексних систем, які будуть побудовані з різних методів, які дозволять підвищити ефективність управління витратами на вітчизняних підприємствах.

Список використаних джерел

1. П(С)БО 16 «Витрати», затверджене наказом МФУ від 31.12.1999 р. №318, із змінами і доповненнями
2. Грицай О.І. Застосування методів управління витратами в інноваційній економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13811/1/3_9-15_Vis_720_Menegment.pdf
3. Давидович І.Є. Управління витратами: Навч. посібник. / Давидович І.Є. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 228 с.
4. Карпова Т.П. Управленческий учет: Учебник для ВУЗов. / Карпова Т.П. – М.: ЮНИТИ, 2000. – с. 610-615.
5. Попов О.С. Управління витратами // Економічна енциклопедія: У 3-х томах, Т.3. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – С. 736.
6. Рогатюк О.В. Методи управління витратами на вітчизняних підприємствах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/77979.doc.htm
7. Управлінський облік: Підручник [Текст] / Голов С.Ф. – 4-те вид. – К.: Лібра, 2008. – 704 с.

8. Фроленко Р.В. Інтегрована система стратегічного управління витратами промислових підприємств / Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – № 15 (1). – с. 22 – 26.

Круш П.В.

К.э.н., профессор ФММ НТУУ «КПИ»

Богданович Л.Э.

студентка ФММ НТУУ «КПИ»

УПРАВЛЕНИЕ ЗАТРАТАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ

В статье рассмотрены теоретические основы управления затратами предприятий в переходной экономике. Проанализированы традиционные и новейшие методы управления затратами предприятия, а также установлено, что выбор метода управления затратами для разного рода предприятий должен быть индивидуальным. Выделены основные приоритетные направления управления затратами и эффективность их применения.

Ключевые слова: расходы; управления затратами; методы управления затратами.

Krush P.V.

PhD of Economic sciences, professor NTUU «KPI»

Bohdanovych L.E.

student FMM NTUU «KPI»

COST MANAGEMENT ENTERPRISE IN MODERN CONDITIONS OF DEVELOPMENT

The paper reviews the theoretical foundations of cost management for companies in transition. Analyzed traditional and modern methods of cost management company and found that the choice of method of cost management for various enterprises should be individualized. The basic priority areas of cost management and efficiency of their application.

Keywords: costs; cost management; methods of cost management.

Петровська І.П.
асистент ФММ НТУУ «КПІ»
Носов А.О.
студент ФММ НТУУ «КПІ»

ПІДТРИМКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ РОЗРОБКИ ТА ВИБОРУ КОНКУРЕНТНИХ СТРАТЕГІЙ В УМОВАХ СИСТЕМНОЇ КРИЗИ ЕКОНОМІКИ

У статті ідентифіковано проблеми підтримки конкурентоспроможності підприємств в умовах системної кризи економіки. Визначено основні риси такої кризи та обґрунтовано необхідність розробки і вибору підприємствами конкурентних стратегій, що можуть стати реальною основою кризостійкого управління.

Ключові слова: конкурентоспроможність, конкурентна стратегія, системна криза, конкурентне середовище, кризостійке управління.

Постановка проблеми. В умовах системної кризи національного господарства та прискорення інтеграційних процесів перед вітчизняними підприємствами постає завдання утримати, посилити та збільшити свої ринкові позиції. Це вимагає перегляду базових засад системи управління, насамперед у частині розробки та раціонального вибору конкурентних стратегій як основи недопущення, подолання чи зменшення наслідків дії кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням конкурентоспроможності, конкурентних переваг, стратегічного управління як елементу кризостійкої моделі розвитку присвячено праці А.П. Градова, Г.Б. Клейнера, І. Ансоффа, Г. Мінцберга, А.А. Томпсона і Дж. Стрікланда, І.П. Булеєва, Н.Е. Брюховецької, А.С. Гальчинського, М. Портера, С.І. Ожегова, А.М. Гельвановського, Г.Л. Азоева, І.Ю. Сіваченка та інших.

Метою статті є обґрунтування напрямів підтримки конкурентоспроможності підприємства шляхом розробки та вибору конкурентних стратегій в умовах системної кризи національного господарства.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить практика та теорія господарювання, періодичні короткострокові кризові ситуації являють собою нормальне явище у діяльності підприємств, особливо при нестабільній зовнішньому середовищі. Інша справа, якщо такі кризи набувають затяжного характеру і визначаються деструктивною дією як зовнішніх, так і внутрішніх факторів впливу. Мова іде про те, що в умовах стрімких коливань показників ділової активності зовнішнього середовища настання глибокої кризи на підприємствах відбувається поступово, проте часто неухильно.